

Υπόμνημα
των προόδων των εν Πάρισι
Συλλογών και Σωματείων ως
των υπερδοβλεψαζών 1.20 ΜΠ
εν Πάρισι

ΕΘΝΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΡΙΣ

1906

19
5
C8c52

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ

ΤΩΝ

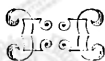
ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΟΣ

Ι. ΔΟΜΠΟΛΗ

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ.

ΤΥΠ. Α. ΠΑΣΧΑ

1906

ΠΡΟΣ

ΤΗΝ Α. Μ. ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΓΕΩΡΓΙΟΝ Α΄.

ΤΗΝ Σ^{ΗΝ} ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ

ΚΑΙ ΤΗΝ Σ^{ΗΝ} ΒΟΥΛΗΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐπέστη ὁ χρόνος, καὶ ὄν μέλλει νὰ διατεθῆ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὸ κληροδότημα τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Λομπόλη. Τὸ κληροδότημα τοῦτο, ἀνερχόμενον νῦν εἰς ὀκτὼ περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν, εἶχε προορίσει ὁ διαβέτης ἐν ἔτει 1849 εἰς ἴδρυσιν Πανεπιστημίου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀοιδίου Κυβερνήτου Γ. Καποδιστριαῦ ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν οἰαδήποτε ἄλλῃ πόλει, ἣτις ἐν ἔτει 1906 θὰ ἦτο πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἄλλ' ἀφοῦ ἔδρα τούτου παραμένει ἔτι ἡ αὐτή, ἔχουσα ἔκτοτε Πανεπιστήμιον, ἐγείρεται τὸ ζήτημα, ἐὰν πρέπει τὸ κληροδότημα νὰ διατεθῆ ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ ὑπὲρ τῆς συστάσεως νέου Πανεπιστημίου.

Καὶ ὑπάρχουσι μὲν οἱ ὑποστηρίζοντες τὸ πρῶτον, οἱ πολλοὶ ὅμως εἶνε ὑπὲρ τῆς δευτέρας γνώμης, εἰ καὶ δίστανται καὶ οὗτοι πρὸς ἀλλήλους, καθ' ὅσον ἄλλοι μὲν αὐτῶν νομίζουσιν ὅτι τὸ νέον Πανεπιστήμιον πρέπει νὰ ιδρυθῆ ἐν Ἀθήναις καὶ μάλιστα ὑπὸ τύπον Τεχνικοῦ Πανεπιστημίου, εἰς ὃ θὰ ἐχρησίμευεν ὡς βᾶσις τὸ Μετσόβειον Πολυτεχνεῖον, καθ' ὃν τρόπον διερχυθίμισθησαν τελευταῖον διάφορα Γερμανικὰ Πολυτεχνεῖα· ἄλλοι δὲ συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ιδρύσεως νέου ἀνωτάτου τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν ἐκπαιδευτηρίου ἐν ἄλλῃ τοῦ Κράτους πόλει. Πλὴν καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει γεννᾶται τὸ ζήτημα, ἐν τίνι ἄλλῃ πόλει πρέπει νὰ ιδρυθῆ τὸ Πανεπιστήμιον ;

Α΄.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΔΟΜΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ.

Τὸ γράμμα τῆς διαθήκης τοῦ Λομπόλη ἐμβάλλει ὄντως εἰς ποίαν τινα ἀμχανίαν. Ἡ ἐπισταμένη αὐτῆς ἀνάγνωσις οὐδεμίαν ἐγκαταλείπει ἀμφιβολίαν περὶ δύο τινῶν μόνον, ὅτι δηλαδή ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ ὑπὸ Πανεπιστήμιον δὲν ἐννόει Τεχνικὸν τοιοῦτον, ὅπερ ἦτον ἄγνωστον ὅλως, καὶ ὄν χρόνον συνέταπτεν αὐτὸς τὴν διαθήκην, καὶ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἔξη ἐν νῶ τὴν ὑπαρξίν δύο ἀνωτάτων τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν διδασκηρίων ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει, ἐχόντων τὸν αὐτὸν ὄργανισμόν καὶ διεπομένων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Κράτους, τοῦθ' ὅπερ οὐδαμοῦ τῆς ὑψηλοῦ ἀπαντᾷ.

Τὸ ὄνειρον τοῦ διαθέτου ἦτον ἡ ἐπέκτασις τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, ἡ πλήρωσις τῶν προαιωνίων πόθων τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, ἦν αὐτὸς ἐφαντάζετο τότε ἐπικειμένην, οὕτως ὥστε μέχρι τοῦ ἔτους 1906 νὰ ἔξη μετατεθῆ ἡ πρωτεύουσα τοῦ Κράτους εἰς ἄλλην πόλιν καὶ νὰ ἔξη καταστῆ ἀναγκαία ἡ σύστασις νέου ἐν αὐτῇ Πανεπιστημίου. Ἦτο δὲ τὸσον προσηλωμένος εἰς τὴν Μεγάλην Ἰδέαν, ἣτις τότε ἐπλήρου τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν παντὸς Ἑλλήνου, καὶ τὸσον πεπεισμένος περὶ τῆς ταχείας πραγματώσεώς της, ὥστε παρεῖδε τὰ ἄτοπα, εἰς ἃ θὰ περιῆγε τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἢ ἀπίθανος κατ' αὐτὸν ἐκδοχὴ, καὶ ἦν θὰ παρέμενον μέχρι τοῦ νῦν αἱ Ἀθῆναι πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος, ἐνθα λειτουργεῖ ἤδη Πανεπιστήμιον, καὶ οὕτω θὰ παρίστατο ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως ἐν αὐταῖς δευτέρου τοιοῦτου, κατὰ τὸ στενὸν τῆς διαθήκης γράμμα.

Ἄλλ' ἰδοὺ ὅτι τὸ ὄνειρον τοῦ Λομπόλη, ὅπερ ὑπῆρξε τὸ ὄνειρον ὀλοκλήρων γενεῶν τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἐπληρώθη μέχρι τοῦδε, ὥστε νὰ ἰδρυθῆ τὸ Πανεπιστήμιόν του ἐν τῇ νέᾳ πρωτεύουσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Τὶ πρέπει νὰ γείνη ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει; Οἱ περὶ τὸ Ἑθνικὸν Πανεπιστήμιον ἀξιούσι νὰ διατεθῆ ὑπὲρ τούτου τὸ κληροδότημα, ἀφοῦ ἄστοχον καὶ ἄτοπον θὰ ἦτο νὰ

ίδρυθῆ δεύτερον τοιοῦτον ἐν Ἀθήναις. Ἀλλ' αὐτὸ ἀντίκειται προφανῶς πρὸς τὸ σαφὲς γράμμα καὶ πνεῦμα τῆς διαθήκης, καθ' ὃ ὁ κληροδότης προέβητο τὴν σύστασιν ἰδίου Πανεπιστημίου, ἐπονομαζομένου «Καποδιστριακοῦ», οὐχὶ δὲ τὴν ἐπικουρίαν τοῦ τότε ὑφισταμένου «Ὀθωνείου» καὶ βραδύτερον μετονομασθέντος «Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου». Ἡκιστα δὲ πάντων εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ «Μετσοβείου Πολυτεχνείου» σύστασιν Τεχνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἀλλὰ τί δέον τότε γενέσθαι;

Εὐρισκόμεθα ὡπωςδῆποτε πρὸ ἀδιεξόδου, ὅπερ μόνον νομοθετικῶς δυνάμεθα ν' ἄρῳμεν ἐκ τοῦ μέσου, διότι οὕτω πως μόνον ἐπιτρέπεται νὰ τροποποιηθῆ, κατὰ τὸ ὄρθον καὶ δίκαιον, μία ἀτυχῆς ἔκφρασις τῆς διαθήκης, καθ' ἣν ἔπρεπε τὸ νέον Πανεπιστήμιον νὰ ἰδρυθῆ τὸ ἐνεστὼς ἔτος ἐν Ἀθήναις, ἂν ὅχι ἐν τῇ νέᾳ πρωτεύουσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἡ τροποποίησις ὁμως πρέπει νὰ περιορισθῆ εἰς τοῦτο καὶ μόνον καὶ νὰ συμβιβασθῆ κατὰ τὸ δυνατόν πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου, ἰδρυομένου προσωρινῶς τοῦ νέου Πανεπιστημίου ἐν ἄλλῃ τῆς Ἑλλάδος πόλει, ἕως οὔ, θεία συνάρσει, μετατιθεμένης ποτὲ τῆς πρωτεύουσῃς ἀλλαγόσε, συμμετατεθῆ ἐκεῖσε καὶ αὐτό. Τὴν ἄμεσον ἰδρυσιν τοῦ νέου Πανεπιστημίου ἐν ἄλλῃ πόλει ὑπολαμβάνομεν ἡμεῖς ἀναγκαίαν, οὐ μόνον ὅπως μὴ μείνῃ ἄλλως ἐπὶ μακρὸν ἔτι νεκρὸν τὸ κληροδοτήμα τοῦ Δομπόλη, ἀλλὰ καὶ διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον τοῦ Ἑθνικοῦ ἡμῶν, ὡς μέλλομεν ν' ἀποδείξωμεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

Εἶνε ἀλήθεια πικρά, ἣν δυστυχῶς οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῆ τὴν σήμερον, ὅτι τὸ μονακριβὸν μας Πανεπιστήμιον δὲν ἔξαρκεῖ εἰς τὸν μέγαν καὶ πολλαπλοῦν προορισμόν, ὃν ἔταξαν εἰς αὐτὸ οἱ πρῶτοι ἰδρυταὶ του. Αὐτὸ δὲν εἶχε μόνον νὰ καλλιεργήσῃ καὶ προαγάγῃ τὴν ἐπιστήμην, αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, καὶ νὰ πληρώσῃ ἐν ταῦτῳ τὰς πρακτικὰς ἐπιστημονικὰς τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Κοινωνίας ἀνάγκας, ἀλλ' εἶχε καὶ ἕτερον ὑψηλότερον προορισμόν, καθ' ἑξοχὴν ἔθνικόν, ἔξ οὗ καὶ ἡ παρούσα προσωνομία του. Ὡς τοιοῦτον ἔπρεπε

αὐτὸ νὰ εἶνε τὸ συνεκτικὸν κέντρον τοῦ ἐλευθέρου καὶ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ, ὁ τηλαυγῆς φάρος, ὁ μέλλον νὰ καθοδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς τὸν λιμένα τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως. Πλὴν πῶς ἐπετέλεσε μέχρι τοῦδε τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος προορισμὸν του;

Ὑπὸ ἔποψιν καθαρῶς ἐπιστημονικὴν οὐ μόνον δὲν εὐρηται αὐτὸ ἐν τῇ πρωτοπορείᾳ, ἀλλ' ὑστερεῖ ἔτι καὶ αὐτῆς τῆς ὀπισθοπορείας τῆς ἐπιστημονικῆς ἀμίλλης τῶν ἀλλαγῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτηρίων. Ποῦ παρ' ἡμῖν οἱ παρ' ἄλλοις λαοῖς γιγνόμεναι ἐκάστοτε προόδοι καὶ ἀνακαλύψεις ἐν τῇ ἐπιστήμῃ; Ἀλλὰ μήπως παρακολουθοῦσι καὶ οἱ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου πιστῶς καὶ ἀπαρεγγλῶς πάντοτε τὰς τῶν ἄλλων ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας; Μήπως διακρίνονται καὶ αὐτοὶ ὡς διδάσκαλοι ἐν τῇ μορφώσει τῶν νέων ἐπιστημόνων μας, οἵτινες κέκληνται νὰ πληρώσωσι τὰς πρακτικὰς ἐπιστημονικὰς ἀνάγκας τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου, ὡς πολιτικοὶ ἄνδρες καὶ ὡς ἀνώτεροι λειτουργοὶ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ὡς νομικοὶ καὶ ἰατροὶ καὶ ὡς θεράποντες τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν;

Ὑπολειφθὲν δ' οὕτως αὐτὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ ἐκπαιδευτικοῦ, κατ' ἀνάγκην ἔπρεπε νὰ ὑστερήσῃ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ προορισμοῦ του. Δὲν θέλομεν νὰ ἐξετάσωμεν νῦν, ἐὰν καλλιεργῇ αὐτὸ προσηκόντως τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη παρὰ τοῖς τροφίμοις αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ τούτου δεδομένου, τί τὸ ὄφελος, ὅταν οἱ ἐκ τῆς ἀλυτρώτου Ἑλλάδος φοιτηταὶ ἀπελπίζοντες περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεώς των ἐν Ἀθήναις ἀναγκάζονται νὰ προτιμῶσι ξένα Πανεπιστήμια;

Τὸ Ἐθνικὸν μας Πανεπιστήμιον ἀστοχεῖ τοῦ προορισμοῦ του καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς λόγους, κυρίως ὅμως καὶ κατ' ἔξοχην διὰ τὴν ἔλλειψιν πάσης ἐπιστημονικῆς ἀμίλλης ἐν Ἑλλάδι. Τὴν ἀνάγκην τῆς τοιαύτης ἀμίλλης συναισθανόμενοι οἱ ἄλλοι λαοὶ ἐφρόντισαν νὰ ἰδρῶσωσι πλείονα τοῦ ἐνὸς Πανεπιστημίου. Οὕτως ἐν Γερμανίᾳ ἀριθμοῦσι τὴν σήμερον 21, ἐν Ἰταλίᾳ 17, ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ, Μ. Βρετανίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ ἀνὰ 11, ἐν Ἑλβετίᾳ 7, ἐν Βελγίῳ καὶ Ὀλλανδίᾳ ἀνὰ 4, ἐν Σουη-

δίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ρωμουνίᾳ ἀνὰ 2 Πανεπιστήμια. Ἐὰν δὲ τὴν ἐπιστημονικὴν ἄμιλλαν ὑπολαμβάνοντες πρώτιστον παράγοντα πάσης ἐπιστημονικῆς προόδου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἴδρυσαν πλείονα τοῦ ἐνὸς Πανεπιστήμια λαοί, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀγωγῆς των εἶνε ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ καθῆκον, πόσω μᾶλλον ἐπιβάλλεται αὐτὸ εἰς ἡμᾶς, παρ' οἷς ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ ἰδιοτέλεια ἐπαπειλοῦσι νὰ καταπνίξωσι πᾶσαν συνείδησιν καθήκοντος καὶ αὐταπαρησέως;

Ἐπάναγκες νομίζομεν ν' ἀνυφωδῆ οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιοπὴν της· διότι ἡμεῖς τοῦλάχιστον εἰς τὴν τοιαύτην ἐκπαίδευσιν ἀποδίδομεν ὑψίστην σημασίαν. Οὐδαμῶς παραγνωρίζομεν τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἢ τεχνικῆς παιδείσεως, δι' ἧς τὴν σήμερον πανταχοῦ εὐδοκιμοῦσι καὶ προκόπτουσιν ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία, ἀφοῦ ἄλλως τε οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν ἀνήκομεν εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν τάξιν. Ἀλλὰ καὶ τῆς τοιαύτης ἐκπαίδευσέως βάσις καὶ κρηπίς εἶνε ἡ γενικὴ λεγομένη μόρφωσις, ἡ μεταδιδομένη εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαίδευσέως καὶ ἔχουσα κορῶνίδα τὴν ἀνωτάτην ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐκπαίδευσιν.

Ὅταν δ' αὕτη ζωλαίην, ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν ἱκανοὺς λειτουργοὺς τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἱκανοὺς νομομαθεῖς, ἰατροὺς καὶ ἐπιστήμονας καθόλου, ἱκανοὺς μεγαλεμπόρους καὶ μεγαλοβιομηχάνους· ἀδύνατον ἐν μιᾷ λέξει νὰ ἔχωμεν ἀνωτέραν κοινωνικὴν τάξιν, ἣτις λόγῳ μορφώσεως καὶ κλήσεως θεωρεῖται καὶ εἶνε τὴν σήμερον ἡ ἰθύνουσα καὶ καθηγούμενη τάξις ἐν τῇ νεωτέρᾳ κοινωνίᾳ. Ἀλλὰ μήπως δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἄνευ αὐτῆς χρηστοὺς κἂν πολίτας; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Διότι τίνες θὰ μορφώσωσι τούτους; τίνες θὰ τοὺς διαπαιδαγωγήσωσι θρησκευτικῶς, ἠθικῶς καὶ ἐθνικῶς; τίνες θὰ διαπλάσωσι χαρακτῆρας καὶ θὰ καλλιεργήσωσι παρ' αὐτοῖς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη; Οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ καθηγηταὶ τῆς Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαίδευσέως. Ἄλλ' ὅπως οὗτοι ἀναδειχθῶσιν ἱκανοὶ διὰ τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο ἔργον, ἀνάγκη πᾶσα νὰ τύχωσι τῆς προσηκούσης μορφώσεως, ἣν ἑκάτεροι

ἀρούνται ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐκεῖνοι μὲν ἀμέσως, οὗτοι δὲ ἐμμέσως.

Λὲν πρέπει νὰ πλανώμεθα πλέον. Ἴν' ἀποκτήσωμεν ἐν Ἑλλάδι ἀληθῆ ἐπαγγελματικὴν καὶ τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν, πρέπει νὰ ἔχομεν πλήρη καὶ ἀρτίαν γενικὴν μόρφωσιν, καθὼς ἴν' ἀναδειξομεν ἱκανοὺς γεωργοὺς ἐμπόρους καὶ βιομηγάνους, ἀνάγκη πρῶτον νὰ μορφώσωμεν ἀνθρώπους, ὅπερ εἶνε ἔργον ἀμέσως μὲν τῶν σχολείων τῆς Λημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαίδευσως, ἅτινα διὰ τοῦτο καὶ ἀνθρωπιστικὰ καλοῦνται, ἐμμέσως δὲ τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ παρασκευάζοντος τοὺς λειτουργοὺς ἐκεῖνων. Ἴδου διατὶ ἡμεῖς εἰς τὴν Πανεπιστημιακὴν ἐκπαίδευσιν ἀποδίδομεν μεγίστην σημασίαν, νομίζομεν δὲ ὅτι ἡ ἀνύψωσις αὐτῆς εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιοπὴν τῆς καὶ διὰ παντὸς ἄλλου μέσου ὑποδεικνυομένου ὑπὸ τῆς πείρας τῶν ἄλλων λαῶν καὶ ἡμῶν αὐτῶν, μάλιστα δὲ διὰ τῆς ἰδρύσεως δευτέρου Πανεπιστημίου ἐν Ἑλλάδι, ἣτις θὰ ἐγίγνετο πρόξενος καὶ ἐνταῦθα ἐπιστημονικῆς ἀμίλλης ὡς ἀλλαγῆς, εἶνε ζήτημα ζωτικώτατον δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ζήτημα, οὗτινος ἡ λύσις ἐπιβάλλεται πλέον ὡς Ἑθνικὴ ἀνάγκη. Ἀλλὰ ποῦ πρέπει νὰ ἰδρυθῆ αὐτὸ νῦν;

Β΄.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΑΙ Η ΚΕΡΚΥΡΑ.

Περὶ τὸν βεβαίως ν' ἀποκρούσωμεν ἐνταῦθα διὰ πλειόνων τὴν γνώμην ἐκεῖνων, οἵτινες εἶνε ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις. Μεθ' ὅσα ἤδη ὑπεδειξαμεν ἀνωτέρω, ἀρκούμεθα νῦν εἰς ταύτην καὶ μόνην τὴν παρατήρησιν: ὅταν δύναται τις νὰ ἐγείρῃ πλείονας φάρους, δὲν τοὺς συγκεντροῖ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ φροντίζει νὰ τοὺς τοποθετήσῃ μακρὰν ἀλλήλων εἰς θέσεις περιβλέπτους, ὅπου ἡ ἀνάγκη αὐτῶν ἀποβαίνει ἐπιτακτικὴ.

Τοῦτ' αὐτὸ ἔχομεν νὰ εἴπωμεν προκειμένου καὶ περὶ Πανεπιστημίων, ἅτινα δικαίως θεωροῦνται πνευματικοὶ φάροι, καταυγάζοντες τοὺς λαοὺς, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων

ιδρύνονται αὐτά. Εἶναι ἐστίαι φωτισμοῦ καὶ κέντρα πνευματικῆς κινήσεως ἄτινα, ὡς τοιαῦτα, δὲν πρέπει νὰ συμφύρονται ἐπὶ τὸ αὐτό, ἀλλὰ νὰ ἰδρύνονται μακρὰν ἀλλήλων, εἰς κέντρα εὐκόλως προσιτὰ εἰς τοὺς περίξ πληθυσμούς. Ἡ γενικὴ αὕτη παρατήρησις διευκολύνει, ὡς νομίζομεν, καὶ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ἐτέρου ζητήματος, καθ' ὃ, ἀποκλειομένης τῆς πρωτεύουσης τοῦ Κράτους, ἐρωτᾶται, ἐν τίνι ἄλλῃ πόλει πρέπει νὰ ἰδρυθῇ τὸ νέον Πανεπιστήμιον.

Ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πόλεις ἤγειραν μέχρι τοῦδε τὴν ἀξίωσιν, ἵνα ἀναδειχθῶσιν ἔδρα αὐτοῦ, ἡ Κέρκυρα καὶ αἱ Πάτραι. Ἡ πρώτη ἐδημοσίευσεν ἤδη ἐν ὑπομνήματι, ὅπερ ἐπὶ τούτῳ ἀπηύθυναν οἱ Προέδροι τῶν Συλλόγων καὶ Συντεχνιῶν τῆς πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργὸν καὶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Ἐν αὐτῷ ἔχουσιν ἐκτεθῆ πάντες οἱ δυνατοὶ λόγοι, οἱ συνηγοροῦντες ὑπὲρ τῆς προτιμήσεως τῆς Κερκύρας. Πρωτίστος καὶ κυριώτατος αὐτῶν λόγος εἶνε κατὰ τὸ ὑπόμνημα, «ὅτι ἡ Κέρκυρα, ὡς πρωτεύουσα τοῦ Ἰονίου Κράτους εἶχεν ἄλλοτε τοιοῦτον ἀνώτερον ἐπιστημονικὸν καθίδρυμα, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ φυτώριον τῆς ἀνωτέρας Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης, ἐθυσίασε δὲ καὶ τοῦτο μετὰ τῶσων ἄλλων εἰς τὴν Ἐθνικὴν ἰδέαν.»

Ἄλλ' εἶναι τῷ ὄντι τόσον ἰσχυρὸς ὁ λόγος αὐτός, ὥστε νὰ νομίζῃ ὁ ὑπομνηματογράφος ὅτι «αὐτὸς καὶ μόνος εἶνε ἱκανὸς νὰ πείσῃ πάντας ὅτι δίκαιον καὶ ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν ὀφέλιμον εἶναι νὰ ἰδρυθῇ τὸ νέον Πανεπιστήμιον ἐν Κερκύρᾳ, ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Κυβερνήτου, οὗτινος μάλιστα τὸ περικλεῆς ὄνομα, κατὰ ρητὴν τοῦ διαθέτου διατάξιν, δέον νὰ φέρῃ καὶ ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐνεπνεύσθη ὁ φιλόπατρις ἀνὴρ εἰς τὰς ἐθνωφελεῖς καὶ εὐεργετικὰς αὐτοῦ διατάξεις, ὡς ἐν τῇ διαθήκῃ μνημονεύει»; Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ὁ λόγος οὗτος πᾶν τούναντίον μαρτυροῖ ἢ ὅτι ὑποστηρίζει τὸ ὑπόμνημα.

Ἡ Ἰόνιος Ἀκαδημία, ἰδρυθεῖσα ἐν Κερκύρᾳ, καθ' ὃν χρόνον οὐδαμοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὑπῆρξε τοιοῦτον ἐκπαιδευ-

τήριον, ἦτο δὲ αὐτὴ πρωτεύουσα τοῦ Ἰονίου Κράτους, προσείλκυσε εἰς ἑαυτὴν κατ' ἀνάγκην τροφίμους καὶ ἔξ Ἑπτανήσου καὶ ἐκ τῆς ἀλυτρώτου Ἑλλάδος. Ἄμα ὅμως τῇ ἀνακηρύξει τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ τῇ ἰδρύσει τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου ἤρξαντο προθυμοποιούμενοι καὶ διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ νὰ τρέπωνται τὴν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νέου Βασιλείου ἀγούσαν, ἕως οὗ μετὰ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἑπτανήσου ἀποβαλοῦσα αὐτὴ πᾶσαν σημασίαν κατηργήθη κατ' ἀνάγκην.

Ὅπως λοιπὸν τότε ἡ Κερκυρα καμένη εἰς τὸ ἀπώτατον ἄκρον τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ἑσπερίαν, δὲν ἠδύνατο ν' ἀποβῆ κέντρον πνευματικῆς κινήσεως μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, οὕτω καὶ νῦν ἀδύνατον νὰ καταστῆ τοιαύτη μεθ' ὅλην τὴν δαπάνην τῶν ἑκατομμυρίων τοῦ Λομπόλη.

Τοῦτο γινώσκων κάλλιστα καὶ ὁ Κερκυραῖος I. Καποδίστριας, ὁ συμβουλευσας αὐτὸν νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως Πανεπιστημίου, οὐδόλως ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, ὡς ἔδραν αὐτοῦ. Ἐὰν τὴν ἐθεώρει κατάλληλον εἰς τοῦτο, βεβαίως θὰ ὑπεδείκνυεν αὐτὴν μετὰ τὴν νέαν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Παραλιπὼν ὅμως νὰ πράξῃ τοῦτο, ἀπέδειξε περιτρώτως ὅτι ἐθεώρει αὐτὴν παντάπασιν ἀνεπιτηδεῖαν διὰ Πανεπιστήμιον. Ὅστε κατὰ ταῦτα ὁ δῆθεν σπουδαιότατος λόγος τοῦ ὑπομνήματος ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως τοῦ νέου Πανεπιστημίου ἐν Κερκύρα εἶνε ἀκριβῶς ἐκεῖνος, δι' ὃν ἐπιβάλλεται νῦν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ν' ἀπαξιῶσῃ οἰασδήποτε προσοχῆς τὴν αἴτησιν τῶν Κερκυραίων.

Καὶ ὅσα τὸ ὑπόμνημα ἀναγράφει περὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Κερκύρας, ὡς καμένης ἀπέναντι τῆς Ἡπείρου καὶ δυναμένης διὰ τοῦ ἐν αὐτῇ ἰδρυθησομένου Πανεπιστημίου νὰ ἐπιδράσῃ ἐπ' αὐτῆς ἐθνικῶς, ἐλέγχονται οὐχ ἦττον ἀνυπόστατα ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Μήπως πρὸς τοιοῦτόν τινα σκοπὸν δὲν συνεστάθη καὶ τὸ ἐν Κερκύρα Διδασκαλεῖον τῶν ἀρρένων, βραδύτερον δὲ καὶ τὸ Ἀρσάκειον τῶν θηλέων, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ ἐφοίτων εἰς αὐτὰ νέοι καὶ νεάνιδες ἐξ Ἡ-

πεύρου καὶ Ἀλβανίας, μέλλοντες ν' ἀντεπεξέλθωσιν εἴτα ἐρωμένως, ὡς διδάσκαλοι ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν κατὰ τῶν ξένων προπαγανδῶν; Ὡς ἢ μέχρι τοῦδε ὁμως πείρα ἀπέδειξε, φρουρᾶι ἀτέβησαν αἱ ἐλπίδες ἐκεῖναι διὸ ἔσχε τελευταῖον τὴν εἰλικρίνειαν αὐτὸς ὁ νῦν ἐκ Κερκύρας πρωθυπουργὸς νὰ προτείνῃ πρῶτος τὴν κατάργησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Λιδιασκαλείου, λόγῳ οἰκονομίας, ὡς μὴ ἔξυπηρετοῦντος τὸν σκοπὸν, δι' ὃν αὐτὸ ἀρῆθην ιδρύθῃ. Θέλει πανηγυρικωτέραν ταύτης διάψευσιν ὁ ὑπομνηματογράφος τῶν Κερκυραίων καὶ τοῦ ἐθνικοῦ δῆθεν λόγου, ὃν προβάλλει ὑπὲρ τῆς προτιμήσεως τῆς πατρίδος του;

Ἄλλὰ μήπως ἢ πάλαι πρωτεύουσα τοῦ Ἰονίου Κράτους, ὡς ἔδρα Πανεπιστημίου θὰ προσεῖλκεν εἰς ἑαυτὴν φοιτητὰς ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος; Πλὴν τοῦ προηγουμένου τῆς ἐν αὐτῇ Ἀκαδημίας, ἔχομεν καὶ ἄλλον τινὰ λόγον πείθοντα ἡμᾶς περὶ τοῦ ἐναντίου: Καθ' ὃν χρόνον καὶ αὐτοὶ οἱ κάτοικοι τῶν Ἰονίων νήσων, ὡς οἱ τῆς Ζακύνθου, Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης θεωροῦσιν αὐτὴν τόσον ἀπόκεντρον, ὥστε πᾶσαν προσπάθειαν καταβάλλουσιν ὅπως μεταλλάξωσι τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἐφετείου Κερκύρας πρὸς τὴν τοῦ Ἐφετείου Πατρῶν, πρὸς ἣν πόλιν αὐτοὶ εὐκολώτερον ἐπικοινωνοῦσι καὶ διὰ τοῦτο θεωροῦσιν αὐτὴν καταλληλότερον κέντρον διὰ τὰς δικαστικὰς τῶν ὑποθέσεις, δὲν εἶνε πολὺ τολμηρόν, ἵνα μὴ τι ἄλλο εἴπωμεν, νὰ ἰσχυρίζωνται νῦν οἱ ἐν Κερκύρα ὅτι προθύμως θὰ συνέρρεον εἰς τὴν πόλιν τῶν φοιτητῶν ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος;

Καὶ ἂν αὐτοὶ ἐκ λόγων κακῶς ἐννοουμένης τοπικῆς φιλοτιμίας διαβουκολῶνται ὑπὸ τοιούτων κενῶν ἐλπίδων, εἶνε δυνατόν ποτε ἢ Ἑλληνικῇ Κυβέρησιν, ἥτις ἰσταμένη ὑπεράνω παντὸς τοπικοῦ συμφέροντος καὶ πάσης τοπικῆς φιλοτιμίας ὀφείλει νὰ ἐξετάξῃ καὶ ἐπιλύῃ ἐκ περιοπῆς ζητήματα κατ' ἐξοχὴν ἐθνικά, ὁποῖον καὶ τὸ Πανεπιστημιακόν, εἶνε δυνατόν, λέγομεν, αὐτὴ νὰ παραπεισθῇ ὑπὸ λόγων τόσον ἐώλων καὶ ἀσυστάτων καὶ νὰ προκρίνῃ τὴν Κέρκυραν, ὡς ἔδραν τοῦ νέου Πανεπιστημίου; Ἡμεῖς οὐδαμῶς πιστεύομεν

τοῦτο· διὸ μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν λόγων, οὓς προβάλλει ὑπὲρ ἑαυτῆς ἡ πόλις τῶν Πατρῶν.

Γ'.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΑΙ ΑΙ ΠΑΤΡΑΙ.

Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀχαΐας ἀπὸ τῶν Ρωμαϊκῶν ἤδη χρόνων κατέλαβε τόσον περιβλεπτόν θέσιν, ὥστε τὸ ὄνομα τῆς ἰδιαιτέρας τῆς ἐπαρχίας νὰ μεταδοθῇ εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα. Ἐκτοτε καὶ κατὰ τοὺς Βυζαντιανούς χρόνους καὶ ἐπὶ Φραγκοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας αἱ Πάτριαι διεδραμάτισαν αἰετοῦ ἐπιφανῆ πρόσωπον μετὰ τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος, μετὰ δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἀνεδείχθησαν ἡ δευτέρα πόλις τοῦ Κράτους, παραμένουσαι μέχρι τοῦδε ἡ μητρόπολις τῆς Πελοποννήσου, τοῦ μεγίστου καὶ σπουδαιοτάτου τμήματος τῆς ἐλευθέρου πατρίδος, οὗτινος καὶ εἶνε τὸ κυριώτατον ἐπίγειον καὶ κέντρον τοῦ εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, οὐ μόνον δ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ δυσμικοῦ τμήματος τῆς ἀπέναντι Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Τὴν θέσιν ταύτην τῶν Πατρῶν οὐ μόνον δὲν ἐμείωσε τὸ παράπαν, ἀλλὰ τοῦναντίον καὶ ἐβελτίωσε καὶ ἐκράτυνε κατὰ πολὺ ἢ ἐπ' ἐσχάτων τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνάπτυξις καὶ ἐπίδοσις τῆς κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν συγκοινωνίας. Λιὰ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ τῆς ἀτμοπλοΐας συγκοινωνοῦσιν αὐταὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας πρὸς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, τῆς δυσμικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑπτανήσου. Μετοίκους ἀπαντᾷ τις ἐν αὐτῇ ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τούτων καὶ ἐξ αὐτῆς ἔτι τῆς Ἡπείρου, Μακεδονίας καὶ Κρήτης, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ παροιμίαι καὶ τὰ σωματεῖα αὐτῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἐξέχουσαν κατέχουσι θέσιν τὰ τῶν Ζακυνθίων, Κεφαλλήνων καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν Κερκυραίων.

Τί δὲ ἀποδεικνύουσι πάντα ταῦτα; ὅτι αἱ Πάτριαι εἶνε τὸ φυσικὸν κέντρον ὅλων, τῆς Πελοποννήσου, τῆς ἀπέναντι

Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑπτανήσου, ὅπερ ὡς τοιοῦτον τυγχάνει προσιτὸν καὶ εἰς τὴν Ἥπειρον.

Πρὸς τὸ κέντρον δ' αὐτὸ ἔχει ἀναπτυχθῆ ἤδη ταυτότης συμφερόντων τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπαρχιῶν τοιαύτη, ὥστε νὰ διευκολύνῃ τὰ μάλιστα καὶ τὴν προσέλευσιν φοιτητῶν ἐξ ὅλων αὐτῶν, ἐὰν ἰδρῦετο ἐν Πάτραις τὸ νέον Πανεπιστήμιον. Καθ' ἡμᾶς οὐδεμία ἀμφιβολία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ὅτι πάντες οἱ τῶν ἀνωτέρω ἐπαρχιῶν κάτοικοι, οἱ ἔχοντες τέκνα, προωρισμένα διὰ τὴν ἀκαδημαϊκὴν ἐκπαίδευσιν, θὰ προτιμήσωσι ν' ἀποστείλωσιν αὐτὰ εἰς πόλιν, πρὸς ἣν συνδέονται διὰ τόσον συγχρῆς καὶ εὐκόλου συγκοινωνίας καὶ διὰ ποικίλων συμφερόντων, εἰς πόλιν, ἐν ἣ θὰ ἔχωσι πάντοτε ἕνα συγγενῆ ἢ ἕνα τοῦλάχιστον συμπολίτην, ἵνα συστήσωσιν αὐτά.

Ἡ ἐπιτυχία ἄρα τοῦ νέου Πανεπιστημίου ὑπὸ ἔποψιν συγκεντρώσεως φοιτητῶν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἐκ τῶν προτέρων ἔξησφαλισμένη, προκειμένου περὶ Πατρῶν, εἶνε δὲ οὗτος ὁ πρῶτος καὶ σπουδαιότατος λόγος, ὁ συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι λόγοι, οὐχ' ἦττον σπουδαῖοι, συνηγοροῦσιν ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἄν θέλωμεν ἡμεῖς νὰ θεωρώμεθα γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν πάλαι Ἑλλήνων, ὀφείλομεν νὰ πρωταγωνιστῶμεν ἐν παντὶ κλάδῳ τοῦ ἐπιστητοῦ. Εἴμεθα ὅμως πάντῃ ἀδικαιολόγητοι ἂν, ἀξιοῦντες ὅτι ἔλκομεν τὸ γένος ἐξ ἐκείνων καὶ ζῶντες ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν ἣ αὐτοὶ ἔμεγαλοῦργησαν, δὲν ἔχωμεν νὰ ἐπιδειξώμεν τοῦλάχιστον ἰδιαίτερας προόδους ἐν τῇ ἐρευνῇ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ βίου αὐτῶν. Οὐδεὶς λαὸς τῆς ὑψηλίου διατελεῖ ὑπὸ συνθήκας τόσον εὐνοϊκᾶς πρὸς τοῦτο, ὅσον ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνας, ὧν καὶ ὁ χαρακτήρ καὶ ὁ βίος καθόλου προσομοιάζει ἐν πολλοῖς πρὸς τὸν τῶν πάλαι Ἑλλήνων, οἵτινες ἀνὰ πᾶν σχεδὸν βῆμα προσκόπτομεν καὶ εἰς ἐν μνημεῖον τῆς δόξης ἐκείνων.

Διὰ τοῦτο ἐκ τῶν πρωτίστων μελημάτων ἐνὸς Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου πρέπει νὰ εἶνε ἡ ἔρευνα τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ βίου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, οὐ μόνον δ' αὐτῆς, ἀλλὰ

καὶ τῶν μετὰ ταῦτα χρόνων τῶν Ῥωμαίων καὶ Βυζαντίων, τῶν Φράγκων καὶ Τούρκων, ἦτις ἐν πολλοῖς οὐσα ἔτι ἀνεξερευνή-
τος, διανοίγει εὐρὺ στάδιον τιμῆς καὶ δόξης εἰς τὴν Ἑλληνι-
κὴν ἐπιστήμην.

Τὴν τοιαύτην ἔρευναν ὑποβοηθεῖ τὰ μάλιστα ἡ ἐπιτόπιος
σπουδὴ καὶ μελέτη, ἥς χάριν ἐπιβάλλονται συχνὰ ἐκδρομαί.
Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔρχονται οἱ ξένοι ἐκ τῶν περὶ τῶν
τῆς γῆς καὶ συνιστώσι σχολὰς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἑλλάδος,
ἐν Ἀθήναις. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἦτον ἡ ἐσχάτη ἀνοησία δι' ἡμᾶς
τοὺς Ἕλληνας, ἐξ ἀντιθέτου πρὸς αὐτοὺς, νὰ θέλωμεν νὰ
ιδρυσώμεν ἐν τῷ ἀπωτάτῳ τῆς Ἑλλάδος ἄκρῳ Πανεπιστή-
μιον, οὗτινος κυριώτατον μέλημα θὰ εἶνε ἡ ἐξακριβώσις
τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ βίου τῆς Ἑλλάδος δι' ὅλων τῶν αἰώνων;
Καὶ εἶνε εὐκόλον ἐκ Κερκύρας νὰ ἐπιχειρῶσιν ἐκάστοτε οἱ
καθηγηταὶ μετὰ τῶν φοιτητῶν ἐκδρομὰς πρὸς τοῦτο, ἀφοῦ
δὲν ἔχει αὐτὴ κἄν τακτικὴν ἀτμοπλοικίην συγκοινωνίαν, καὶ
αὕτη δ' ἐν καιρῷ χειμῶνος διακόπτεται ἐνίοτε ἐπὶ ἑβδομάδας
ὀλοκλήρους;

Αἱ Πάτραι ὅμως εἶνε ἐπίνειον τῆς Πελοποννήσου, ἦτις
ὑπῆρξε τὸ θέατρον τῶν πλείστον ἀξιωμαθημονεύτων πρά-
ξεων τῆς ἀρχαίας, τῆς μεσαιωνικῆς καὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλά-
δος, καὶ κεῖται εἰς τὰ πρόθυρα τῆς δυσμικῆς Στερεᾶς
Ἑλλάδος. Ἐξ αὐτῶν δύνανται οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ φοιτηταὶ
ἀνὰ πᾶσαν ἐορτὴν νὰ ἐκδρομῶσι κατὰ γῆν ἢ θάλασσαν καὶ
ἐντὸς μᾶς, δύο ἢ τριῶν τῶν πολλῶν ἡμερῶν νὰ ἐπανακάμ-
ψωσιν εἰς τὰ ἴδια. Δύνανται λοιπὸν καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν
ταύτην νὰ ὑπάρξῃ ὄρος συγκρίσεως μετὰ τῶν Πατρῶν καὶ Κερ-
κύρας;

Τὸ Πανεπιστήμιον βεβαίως θὰ ἔξῃ καὶ Ἰατρικὴν Σχολήν,
αὕτη δὲ ὅπως εὐδοκίμησῃ χρῆζει κλινικῶν μετὰ παντοδαπῶν
ἀσθενῶν.

Τοιούτους ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἀφθόνους ἡ πόλις τῶν Πατρῶν,
καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου καὶ ἐκ τοῦ περιόικου πληθυσμοῦ, ὅστις καὶ
ἄνευ Πανεπιστημίου συρρέει νῦν εἰς αὐτὰς πολὺς πρὸς νοση-
λείαν. Τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἰσχυρισμοῦ ἡμῶν τούτου μαρτυ-

ροῦσιν αἱ διάφοροι κλινικαί, αἱ λειτουργοῦσαι τὴν σήμερον ἐν Πάτραις, μία τῆς ἐσωτερικῆς παθολογίας, δύο τῆς ἐξωτερικῆς, δύο ὀφθαλμολογικαί, μία τῶν δερματικῶν κατ' ἓν τῶν νοσημάτων τῶν παιδίων, αἵτινες εἶνε πάντοτε ὑπερπλήρεις. Οἱ διευθύνται αὐτῶν ἔσχον πολλάκις ἤδη τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀνακοινώσωσιν εἰς τὸν ἰατρικὸν κόσμον σπανίας καὶ σπουδαιότητας παρατηρήσεις ἐκ τῆς πράξεώς των. Ποῦ ὅμως αἱ κλινικαὶ τῆς Κερκύρας; ποῦ αἱ ἀνακοινώσεις τῶν διευθυντῶν αὐτῶν; Ἄλλ' ἄνευ κλινικῶν καὶ πληθύος νοσηλευομένων ἐν αὐταῖς δύναται νὰ λειτουργήσῃ, ὡς δεῖ, Ἱατρικὴ Σχολή;

Τὸ κλίμα τῶν Πατρῶν, ἂν δὲν εἶνε ὑγιεινότερον, τυγχάνει ὅμως ἐπίσης εὐκραές, ὡς τὸ τῆς Κερκύρας, καὶ ὁ βίος δ' ἐν αὐταῖς εὖνος καὶ ἀνετος ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξάρῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς ἰδιαιτέρως ἢ πόλις τῶν Πατρῶν εἶνε, ὅτι τὰ ἐν αὐτῇ ἦθη οὐδὲν ἐνέχουσι τὸ ξενικὸν καὶ ὀθνεῖον, ἀλλὰ διακρίνονται διὰ τὸ ἀρχαϊκὸν καὶ ἑλληνοπρεπές, ὁμιλεῖται δ' ἐν αὐτῇ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ μόνη, καὶ κατ' ἴδιαν καὶ δημοσίᾳ, χωρὶς αὐτὴ νὰ τίθηται ἐν δευτέρῳ μοίρᾳ ἀπέναντι ξένης γλώσσης.

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις οἱ Πατρεῖς εἴμεθα πρόθυμοι νὰ παράσχωμεν δωρεὰν πάντα τὰ ἀναγκαῖα γήπεδα διὰ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ του προσαρτήματα, οὕτως ὥστε ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Δομπόλη νὰ καταβληθῇ μόνη ἡ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἀνοικοδομήν τῶν κτιρίων δαπάνη. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὸ νέον Πανεπιστήμιον δὲν θὰ ἐγκαθιδρῦθῃ ἐν κτιρίῳ, ὅπερ ἐθεωρήθη μέχρι τοῦδε κατάλληλον δι' ἐργοστάσιον παιγνιοχάρτων, ἀλλ' ἐν Μεγάλῳ ἀνταποκρινομένῳ πρὸς τὰς σημερινὰς ἀξιώσεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης.

Τέλος αἱ Πάτραι δικαιοῦνται, νομιζομεν, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην πόλιν τῆς Ἑλλάδος νὰ τύχωσι τῆς τοιαύτης προτιμήσεως, οὐ μόνον δι' οὓς λόγους σᾶς ἐξεθέσαμεν μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ καὶ δι' ἕτερόν τινα, τὸν ἐξῆς: Αἱ Πάτραι ἀξιοῦσι νὰ ἰδρῦθῃ ἐν αὐταῖς τὸ νέον Πανεπιστήμιον ἐξ ὀνόματος Ὀλοκλήρου τῆς Πελοποννήσου, ἧς αὐταὶ εἶνε ἡ πρώτη θέσει τε καὶ τάξει πόλις. Ἡ Πελοπόννησος δὲν εἶνε μόνον τὸ μέγιστον καὶ σπου-

δαιότατον τμήμα τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, ὅπερ ὑφίσταται τὴν σήμερον καὶ τὰ μεγαλείτερα καὶ ἐπαγθέστερα βάρη ὑπὲρ τοῦ Κράτους, ἀφοῦ τὸ κυριώτερον προϊόν της, ἡ σταφυλὴ, φορολογεῖται τὴν σήμερον πρὸς 25% περίπου ἐπὶ τῆς ἀκαθάριστου προσόδου. Αὕτη ἐπρωτοστάτησε καὶ καθ' ὄλους τοὺς ἐθνικοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνας, ἀπὸ πῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἀναδειχθεῖσα οὕτως ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἄλλ' ἡ Πελοπόννησος διέρχεται νῦν ἡμέρας δοκιμασίας. Εἰς τὴν μεγάλην οἰκονομικὴν κρίσιν, ὑφ' ἧς αὕτη κατατρώχεται ἀπὸ δέκα καὶ τεσσάρων ἐτῶν, ἐπηκολούθησε τελευταῖον καὶ κοινωνικὴ κρίσις, ἐκδηλωθεῖσα ἤδη ἐπιμόρφως ἔνθεν μὲν ἐν τῷ ἐγκλήματι, ὅπερ πολλαχοῦ αὐτῆς ἔχει ὑπεράρει τὴν κεφαλὴν, ἔνθεν δ' ἐν τῇ μεταναστεύσει, καθ' ἣν χιλιάδες καὶ μυριάδες τέκνων της ἐκπατρίζονται ἐτησίως. Ἐν τῷ μέσῳ τοιαύτης καταστάσεως ἔχει ἀπόλυτον αὕτη ἀνάγκην κυρίως πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἐνισχύσεως, εἰς ἣν τὰ μάλιστα θὰ συνεβάλλετο ἢ ἐν τῇ μητροπόλει αὐτῆς ἴδρυσις τοῦ νέου Πανεπιστημίου. Ἡ ἐπιστήμη θὰ ἐπελαμβάνετο οὕτως ἐκ τοῦ σύνεγγυς τῆς ἐξετάσεως καὶ ἐπιλύσεως τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν ζητημάτων τῆς Πελοποννήσου, ἐξ ὧν προέκυψεν ἡ ἐνεστῶσα αὐτῆς κρίσις. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἴδρυσις ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ ἀξίου κρεῖττονος τῆς νῦν τύχης του, ὡς ἡ ἱστορία αὐτοῦ μαρτυρεῖ, θὰ ἐξύψου τὸ φρόνημά του καὶ θὰ ἐνέπνεεν εἰς αὐτὸν ἠθικὸν σθένος καὶ αὐτοπεποίθησιν, τοῦτο δ' ἐπ' ἀγαθῷ οὐ μόνον τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλοκληρου, ἧς αὕτη ὑπῆρξεν ἀείποτε τὸ ἀσφαλέστατον ἔρεισμα ὑπὸ ἔποψιν ἐθνικὴν, πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν.

Κατὰ ταῦτα, ἡμεῖς τοῦλάχιστον, τὴν ἴδρυσιν δευτέρου Πανεπιστημίου καὶ δὴ ἐν Πάτραις, θεωροῦμεν αὐτὸ τοῦτο ἐθνικὴν ἀνάγκην, ὑπὲρ τῆς πληρώσεως τῆς ὑποίας, ὡς ἔχομεν δι' ἐλπίδος, θὰ ἐπιδειξῶσι ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον οὐ μόνον οἱ ἐν τῇ Βουλῇ ἀντιπρόσωποι τῆς Πελοποννήσου, τῆς δυσμικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Ἑπτανήσου, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἀντι-

πρόσωποι τοῦ ἔθνους. Τὸ ζήτημα ὡς τίθεται ὑφ' ἡμῶν ἀποβάλλει τέλος τὸν τοπικὸν του χαρακτήρα καὶ καθίσταται κατ' ἐξοχὴν ἔθνικόν. Ὡς τοιοῦτον δὲν εἶνε δυνατὸν ἢ νὰ ἐγκλοπιθῶσιν αὐτὸ καὶ ἡ Βασιλεία καὶ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, πρὸς ἃς ἔγνωμεν σήμερον ν' ἀπευθύνομεν τὸ προκείμενον ὑπόμνημα.

Ἐν Πάτραις τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1906.

ὑπογεγραμμένον μετὰ σεβασμῶν

Εὐπειθέστατοι

ΟΙ ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

Σωτήρ. Ἀ. Γκολφινόπουλος Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Κυλαθροντιῶν καὶ τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Πάτραις Συλλόγων καὶ Σωματείων.

Γεωρ. Μπεράτης Προεδρεύων τῆς ἐν Πάτραις Ἑπειρο - Μακεδονικῆς Ἀδελφότητος

Φ. Παπαδημητρίου Πρόεδρος τοῦ τμήματος τοῦ κεντρ. Μακεδονικοῦ Συλλόγου.

Χρ. Κορύλλος Πρόεδρος τοῦ ἐν Πάτραις τμήματος τοῦ "Ἑλλητισμοῦ," καὶ τοῦ Παναχαϊκοῦ Γενν. Συλλόγου.

Βασίλ. Μαυρογιαννάκης Προεδρεύων τοῦ Συλλόγου τῶν Κορητῶν "Ἀρκαδίων,,"

Κ. Φλαμιάτος Προεδρεύων τοῦ Συλλόγου τῶν Κεφαλλίων.

Ἄνδρ. Ζέξας Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Ζακυνθίων.

Ἰω. Βέρροιος Πρόεδρος τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου.

Δημ. Ἀγγελόπουλος Προεδρεύων τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου "Ἐρηψ,,"

Παν. Ἀβδελόπουλος Προεδρεύων τοῦ Συλλόγου Ἐισαγωγικοῦ Ἐμπορίου.

Στέφ. Α. Τζίνης Πρόεδρος τῆς Γεννασιτικῆς Ἐταιρίας Πατρῶν.

Τιμολ. Ἀμπελάς Πρόεδρος τῆς Φιλοδραματικῆς Ἐταιρίας Πατρῶν.

Φρ. Ἀμβουργεο Πρόεδρος τῆς Φιλαρμονικῆς Ἐταιρίας.

Γ. Δ. Χαραλάμπους Πρόεδρος τοῦ Ἀζαϊκοῦ Συλλόγου.

Νικ. Σωτηρόπουλος Πρόεδρος τοῦ Σωματείου τῶν Ἐμποροορατῶν.

Ἀριστ. Ἀναγνωστόπουλος Πρόεδρος τοῦ Σωματείου τῶν Βυσοδοεψῶν.

Δ. Π. Μάργαρης Πρόεδρος τοῦ Ἑργατικοῦ Συνδέσμου.

Σπ. Δεσινιώτης Πρόεδρος τοῦ Σωματείου τῶν Ἐργοδηματοποιῶν.

Ἀναστ. Παπαϊωάννου Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Ναυπακτιῶν.

Ἄγγ. Κυριακόπουλος Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν Πανοπελιῶν.

Δημ. Κούτρας Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Τεχνιτῶν "Ἁγιος Κωνσταντῖνος καὶ Ἁγία Ἑλένη,,"

Βασ. Φιλιώτης Πρόεδρος τοῦ Παναχαϊκοῦ Συνδέσμου.

Κωνστ. Κοῦκος Πρόεδρος τοῦ Σωματείου τῶν Σιδηροεργῶν.

Νικ. Μπομποτιῆς Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Κρητοπλιῶν.

Θεόδ. Κοκοράκης Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Ἰχθυοπλιῶν.

Γεωργ. Ζαρουχλιώτης Πρόεδρος τοῦ Σωματείου τῶν Κουρῶν.

Ἄντ. Καραμπέλας Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν Τριπολιτιῶν.

Ἰω. Σοφῆς Πρόεδρος τοῦ Βιομηχανικοῦ Συλλόγου.

Ἄνδρ. Παπαδάκης Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἀρτοποιῶν.

